Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactgegevens
nijmegen.nl/contact

Ons kenmerk
E25.002503

Bijlage(n)
Bijgevoegd: Nee

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Datum 9 december 2025
Onderwerp Actualisatie beleidsregels domeinen inkomensondersteuning en inkomen

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de actualisatie van de beleidsregels op de domeinen inkomen en inkomensondersteuning. Deze beleidsregels vormen een belangrijk instrument voor een uniforme en transparante uitvoering van de Participatiewet en bieden inwoners rechtszekerheid. Jaarlijks beoordelen wij of de regels actueel zijn en passen wij ze zo nodig aan. De voorgestelde wijzigingen sluiten aan bij landelijke ontwikkelingen

Aanleiding
De wijzigingen vloeien onder meer voort uit het landelijke programma Participatiewet in balans. Dit programma is gestart omdat de huidige wet onvoldoende ruimte biedt voor maatwerk en te veel gericht is op controle in plaats van vertrouwen. Het programma kent drie sporen:

1. Kortetermijnwijzigingen via het wetsvoorstel Participatiewet in balans.
2. Fundamentele herziening van het stelsel op lange termijn.
3. Versterking van vakkundigheid bij professionals.

De maatregelen in fase 1 van spoor 1 vragen om aanpassingen in het lokale beleid. Met deze actualisatie sluiten wij aan bij de beoogde koers van het wetsvoorstel.

Belangrijkste wijzigingen:
- Meer maatwerk voor jongeren: individuele beoordeling van de 4-wekenzoektermijn voor jongeren tot 27 jaar.
- Snellere en eenvoudigere aanvragen: identificatie via DigiD of rijbewijs en verkorte procedure voor herinstromers binnen twaalf maanden na werkaanvaarding.
- Giftenvrijlating: Giften en kostenbesparende bijdragen tot € 1.200 per jaar tellen niet mee als middelen, wat vertrouwen en duidelijkheid vergroot.
- Financiële zekerheid jongeren: harmonisering van de aanvullende jongerennorm en overgangsbepaling voor bestaande gevallen.

- Stimuleren werk bij jongeren: Inkomsten uit arbeid tot 15% voor maximaal 12 aaneengesloten maanden vrijgelaten, vooruitlopend op een landelijke wetswijziging.
- Bijstand met terugwerkende kracht: Verruiming mogelijkheid terugwerkende kracht tot 3 maanden om aanzienlijke schulden en betalingsachterstanden met betrekking tot primaire levensbehoeften te voorkomen.
- Actueel vaststellen vermogen: Meer zicht op schulden en vroegtijdige doorverwijzing naar hulp.
- Ruimte voor mantelzorg: Geen negatieve gevolgen voor uitkering bij intensieve zorg.
- Duidelijkheid bij medische kosten: Alleen bij aantoonbare noodzaak en uitzonderlijke gevallen.
- Budgetbeheer en studietoeslag: Heldere voorwaarden en maximale tarieven.
- Ambtshalve verstrekking individuele inkomenstoeslag: uitbreiding doelgroep om niet-gebruik van voorzieningen tegen te gaan.

Meer ruimte voor maatwerk bij jongeren
Het uitgangspunt van de 4-wekenzoektermijn voor jongeren tot 27 jaar blijft gehandhaafd. Nieuw is dat gemeenten meer ruimte krijgen om maatwerk te bieden. In de individuele situatie van de jongere kan van deze zoektermijn worden afgeweken. Indien nodig nemen wij de aanvraag dan direct in behandeling om te voorkomen dat jongeren in grotere problemen komen. Deze werkwijze is vastgelegd in artikel 1c van de beleidsregels.

Eenvoudiger en snellere aanvraagprocedure
Vanaf 1 januari 2026 kunnen inwoners zich bij een bijstandsaanvraag legitimeren met een Europees rijbewijs en wordt identificatie via DigiD mogelijk. Hierdoor kan een aanvraag volledig digitaal worden ingediend, terwijl een papieren aanvraag beschikbaar blijft voor inwoners zonder DigiD. Dit voorkomt onnodige kosten en versnelt de procedure. Nijmegen liep hier al op vooruit en zet dit beleid voort. Daarnaast voeren wij een verkorte aanvraagprocedure in voor zogenoemde herinstromers, tot 12 maanden na uitstroom in verband met werkaanvaarding uit de bijstand. Dit verkort de doorlooptijd en vermindert administratieve lasten, waardoor inwoners sneller geholpen worden en eerder geneigd zijn om werk te aanvaarden. Deze wijziging is opgenomen in artikel 1b van de beleidsregels.

Giftenvrijlating en herstel van vertrouwen
Met de wetswijziging worden giften en kostenbesparingen tot € 1.200 per kalenderjaar niet meer meegerekend als middelen. Dit biedt duidelijkheid en rechtszekerheid voor inwoners en draagt bij aan het herstel van vertrouwen. Nijmegen hanteerde deze giftenvrijlating al en zet dit met ook de toevoeging van kostenbesparingen voort in de nieuwe beleidsregels.

Meer financiële zekerheid voor jongeren
De aanvullende jongerennorm voor jongeren onder de 21 jaar, die noodzakelijk uitwonend zijn, wordt geharmoniseerd, zodat deze jongeren meer financiële zekerheid krijgen. Nijmegen past dit beleid al toe voor jongeren die door deze harmonisering een hogere aanvullende norm ontvangen. We nemen hierover regels op in artikel 8 van de

beleidsregels. Voor jongeren die anders benadeeld zouden worden, geldt een overgangsbepaling.

Ondersteuning van kwetsbare jongeren
Voor jongeren onder de 27 jaar laten wij inkomsten uit arbeid voor de duur van maximaal twaalf aaneengesloten maanden tot 15% vrij, vooruitlopend op een landelijke wijziging die pas in 2027 ingaat. Hiermee stimuleren wij werk en voorkomen we dat jongeren tussen wal en schip vallen. Deze regels zijn opgenomen in artikel 4.4 van de beleidsregels.

Bijstand met terugwerkende kracht
Inwoners melden zich soms pas voor bijstand wanneer zij al in financiële problemen verkeren. Met het nieuwe artikel 44 lid 5 van de Participatiewet ontstaat meer ruimte om bijstand met terugwerkende kracht toe te kennen, tot maximaal drie maanden. Nijmegen past deze mogelijkheid toe op basis van individuele beoordeling en noodzaak, zoals vastgelegd in artikel 1d van de beleidsregels.

Actueel vaststellen van vermogen
Voortaan stellen wij het vermogen van uitkeringsgerechtigden actueel vast, in plaats van te werken met 'vermogensaanwasruimte'. Dit geeft beter zicht op de feitelijke financiële situatie en maakt vroegtijdige signalering van problematische schulden mogelijk. Consulenten krijgen hierbij een signalerende rol en kunnen doorverwijzen naar schuldhulpverlening. Dit draagt bij aan preventie van schulden.

Ruimte voor mantelzorg
De Participatiewet wordt aangepast om knelpunten rond mantelzorg weg te nemen. Intensieve mantelzorg wordt niet langer gezien als op geld waardeerbaar werk en tijdelijk inwonen bij een zorgbehoevende – indien de zorg hiervoor de aanleiding is – leidt niet automatisch tot een wijziging in de bijstandspositie. Dit stimuleert het verlenen van intensieve mantelzorg en voorkomt onzekerheid.

Beleidsmatige verduidelijkingen en wijzigingen inkomensondersteuning:
Naast wijzigingen die voortvloeien uit het programma Participatiewet in balans hebben we in de beleidsregels inkomensondersteuning ook een aantal verduidelijkingen doorgevoerd.

- <u>Bijzondere bijstand voor medische kosten</u>

Voor bijzondere bijstand is verduidelijkt in welke gevallen waarin normaal geen bijzondere bijstand wordt verstrekt of er een maximum bedrag geldt, nu een uitzondering kan worden gemaakt. Er kan dan toch Bijzondere Bijstand worden verstrekt in situaties waarin sprake is van een aantoonbare medische noodzaak én waarin het niet verlenen van bijstand zou leiden tot ernstige gezondheidsrisico's. Dit beleid is bedoeld voor uitzonderlijke gevallen waarin reguliere voorzieningen of verzekeringen geen oplossing bieden. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om een algemene uitzondering te creëren voor alle medische kosten. Dit is in de toelichting op de beleidsregels verduidelijkt.

- Vrijwillig budgetbeheer

Het door de gemeente aangeboden vrijwillig budgetbeheer geldt als voorliggende voorziening. Bijzondere bijstand voor andere vormen van budgetbeheer is alleen mogelijk wanneer het gemeentelijke aanbod aantoonbaar niet passend is. Het landelijk gemiddelde tarief gaat als maximum gelden.

- Studietoeslag

De studietoeslag is bedoeld voor studenten met een ziekte of handicap die structureel niet kunnen werken naast hun studie. In de toelichting is verduidelijkt hoe inkomsten uit werk worden beoordeeld en dat vakantie-inkomsten niet automatisch leiden tot uitsluiting van het recht. Daarnaast is verduidelijkt dat bij toekenning met terugwerkende kracht de student gedurende de gehele betreffende periode ingeschreven moet zijn geweest in de gemeente Nijmegen. Hiermee wordt het recht op studietoeslag zorgvuldig en rechtvaardig toegepast.

Uitbreiding ambtshalve verstrekking individuele inkomenstoeslag

De Individuele Inkomenstoeslag is bedoeld voor inwoners die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen en geen zicht hebben op inkomensverbetering. Met de wetswijziging uit het programma Participatiewet in balans ontstaat de mogelijkheid met ingang van 1 januari 2027 om deze toeslag ambtshalve toe te kennen. Nijmegen liep hier al op vooruit en stelt nu voor om de doelgroep verder uit te breiden. Dit vergroot de bestaanszekerheid en vermindert administratieve lasten. Voor deze uitbreiding is een aanpassing van de gemeentelijke verordening nodig, waarvoor wij uw besluit vragen. U ontvangt hiervoor een raadsvoorstel.

Kanttekeningen bij voorgestelde wijzigingen:

Ten aanzien van de wijzigingen lichten wij graag enkele kanttekeningen toe die relevant zijn om te benoemen.

- Vertrouwen versus verplichtingen

Het uitgangspunt van vertrouwen is positief, maar wettelijke verplichtingen blijven onverminderd van kracht. Heldere communicatie over vermogen en giften is essentieel om misverstanden en vorderingen te voorkomen. Daarom blijven we deze informatie uitvragen op het maandelijkse statusformulier.

- Maatwerk vraagt om capaciteit

Maatwerk versterkt de menselijke maat, maar vraagt extra tijd, deskundigheid en personele inzet. Onvoldoende capaciteit kan leiden tot willekeur en verminderde transparantie. We monitoren dit en evalueren de uitvoerbaarheid.

- Financiële impact op BUIG-budget

De wijzigingen in de Participatiewet in balans, zoals verhoging van de jongerennorm en vrijlating van giften en inkomsten, leiden naar verwachting tot hogere BUIG-uitgaven. Extra middelen zijn incidenteel en niet structureel. We blijven de financiële effecten volgen.

- Open einde regelingen

Inkomensondersteunende regelingen en bijstand kennen een open einde karakter, waardoor het gebruik niet begrensd is. Dit brengt financiële risico's met zich mee. We monitoren het gebruik en maken jaarlijks zo sluitend mogelijke prognoses.

Financiën

In het kader van de implementatie van de Participatiewet in balans wordt via de Septembercirculaire in totaal € 58,1 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering voor gemeenten. Van dit bedrag is € 55,5 miljoen bestemd voor de periode 2025–2030.

Voor de gemeente Nijmegen betekent dit een structurele toevoeging aan de algemene uitkering, verdeeld als volgt:

- 2025: € 583.744
- 2026: € 243.346
- 2027: € 50.214
- 2028 en verder: € 6.407 per jaar

Deze middelen zijn bedoeld ter ondersteuning van de uitvoering van de wetswijzigingen en het versterken van de dienstverlening aan inwoners. Een deel van de middelen voor 2025 is reeds geclaimd bij de tweede voortgangsmonitor. In de komende periode wordt gewerkt aan een voorstel voor de besteding van deze middelen.

Vervolg

De gewijzigde beleidsregels treden in werking per 1 januari 2026. Indien uw raad instemt met de wijziging van de Verordening Individuele Inkomenstoeslag, kan de uitbreiding van de ambtshalve toekenning per 1 april 2026 worden gestart.
De wijzigingen in de beleidsregels worden verwerkt in de beslissingskaders van de uitvoerende bureaus. Inwoners voor wie de wijzigingen gevolgen hebben, ontvangen hierover een persoonlijke brief. Daarnaast informeren wij onze partners in de stad, zoals de Stips en Vluchtelingenwerk, zodat zij inwoners goed kunnen ondersteunen.

Vervolg Participatiewet in balans – spoor 1

Na afronding van fase 1 volgen nog twee fases:

- Fase 2 – Gedoogjaar in 2026

Gemeenten mogen alvast voorsorteren op enkele aanvullende maatregelen die nog niet wettelijk verplicht zijn. Dit biedt ruimte om ervaring op te doen en de uitvoeringspraktijk voor te bereiden. De benodigde ICT-ondersteuning wordt eind 2026 verwacht.

- Fase 3 – Inwerkingtreding per 1 januari 2027

Verdere maatregelen treden in werking, gericht op maatwerk en het toepassen van de menselijke maat. Het jaar 2027 geldt als transitiejaar waarin gemeenten hun werkwijze en verplichtingen verder kunnen afstemmen op de herziene wetgeving.

Deze gefaseerde invoering biedt gemeenten de mogelijkheid om tijdig beleidsmatig en organisatorisch te anticiperen op de veranderingen en om de uitvoeringspraktijk geleidelijk aan te passen. Wij zullen naar verwachting eind december 2026 opnieuw

informeren over de doorgevoerde wijzigingen in het kader van het programma Participatiewet in balans.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester